

חאן בולוטבק

קירגיז

תשקו ושחררו אותנו לחופשי. עקבו אחריו וראו איפה הוא מתעופף. זה שעל ראשו יתיישב הבז, יהיה החאן שלכם."

עברו עוד ימים רבים וחאן סאריבאי מת. החבר הנאמן שלו, הבז הלבן, שלושה ימים לא זז, לא אכל ולא שתה. ביום הרביעי האכילו אותו, השקו ושחררו לחפשי. הבז עלה גבוה באוויר, התעופף מעל ראשי העם שהתאסף ובסוף ירד על ראשו של רועה צעיר בולוטבק.

העם התחיל להרעיש. אחד קרא "בולוטבק צעיר מאוד. האם הוא יכול לנהל את העם?" "לא נאה לנו שרועה יהיה לנו לחאן" קרא שני. אבל אז יצאו הזקנים ופנו לעם "הבטחנו לסאריבאי לקבל כחאן את זה שעל ראשו ירד הבז. הוא ירד על ראשו של רועה. אז עכשיו הרועה יהיה לחאן שלנו." ובולוטבק היה לחאן. הוא היה חכם וצודק, עזר לעניים, חילק להם מקנה וגם בגדים ממחסני החאן.

לפני שנים רבות חי חאן בשם סאריבאי. פעם הוא אסף את העם שלו ואמר "אני חאן שלכם כבר ארבעים שנה ובשנים אלה אכלתי ושתיתי הכל שמגיע לי. נשאר לי רק למות עכשיו, אך אין לי ילדים ואין למי להעביר את השלטון. בחרו לכם אתם חאן חדש." והעם קרא לו בתשובה "הודיע לנו אתה מי תרצה שיהיה חאן במקומך!" "לא" אומר החאן "כי החיים שוכחים מהר את מילות המתים. אמות ואתי ימותו גם המילים שלי."

אבל העם המשיך לבקש "אנו נכבד את המילים שלך, סמן לנו מי צריך להיות החאן החדש ואנו נשמע לך!" ואז אמר סאריבאי "יש לי חבר, בז לבן. אחרי מותי הוא לא ינוע, לא יאכל ולא ישתה במשך שלושה ימים. ביום הרביעי תאכילו אותו,

חאן בולוטבק שלט זמן רב, שלט בצדק
ובחכמה. אך דבר אחד הצעיר את העם, הוא
לא לוקח לו אישה, לא מחפש לו בת אחת
אצל החאנים והבאיים השכנים. ויום אחד באו
אליו הזקנים וביקשו שיתחתן.
"זכור את סאריבאי" אמרו לו "הוא מת ולא
השאיר אחריו יורשים. כך גם יהיה אתך."
זמן רב שכנעו אותו הזקנים ובסוף החאן
הסכים.

"אז טוב" אמר "תביאו לפני בנות מתאימות
מהעם שלנו ואני אחוד להן שלוש חידות. זו
מהן שתדע לפתור אותן תהיה לאישה שלי."
ולחצר של החאן הביאו בנות. בולוטבק יצא
לקראתן וחד להן שלוש חידות:
מה המרחק בין מזרח למערב?
מה המרחק בין השמיים והארץ?
מה המרחק בין שקר ואמת?
והוא נתן להן שלושה ימים למצוא את
התשובות, ואמר להן לבוא כל ערב וכל בוקר
ולומר מה הן המציאו בזמן הזה.

אבל העם הרגיש שכל פעם שחאן בולוטבק
יוצא מהמחסנים העיניים שלו מלאות דמעות.
התחילו האנשים לשאול אותו על סיבת הצער
ודמעות. והחאן הצעיר ענה להם "במחסן

מונח המעיל הישן שלי. והוא מזכיר לי תמיד
שבין העם שלנו יש עדיין עניים רבים. זה
מכביד עלי ואני בוכה!"
מאז אהבו את החאן הצעיר עוד יותר.

השמש יוצאת במזרח ובערב היא כבר
במערב.

בין השמיים והארץ המרחק קטן מאוד. תרים
עיניים - תראה שמיים, תוריד אותן - תראה
ארץ.

גם החידה השלישית שלך לא קשה. בין
השקר והאמת מרחק של ארבעה אצבעות,
כמו המרחק בין אוזן ועין. שקר אתה שומע
לעתים קרובות והאמת אתה רואה תמיד.
"נכון" קרא החאן "את היחידה שפתרה את
החידות שלי, את החכמה ביותר שבארץ שלי.
אני רוצה להתחתן אתך!" ובולוטבק הזמין את
כל העם לחתונה. וכך דאאנישמאן, נערה
עניה, נעשתה לחאנשה, אשת החאן.
הם חיו ביחד בידידות ואושר, זכרו את העניים
ודאגו להם. דאאנישמאן עזרה לחאן בעצות
הנבונות שלה. הרי לא סתם קראו לה
דאאנישמאן, שפירושו בשפתנו חכמה. חאן
הקשיב לדבריה של אשתו, אך ביקש שלעולם
לא תתן עצות שלה אלא לו בלבד. וכך היא
הבטיחה.

עברו יומיים ואף אחת מהבנות לא מצאה
תשובה לחידות של החאן. ביום השלישי,
בדרך לחצר החאן, הבנות פגשו בנערה בשם
דאאנישמאן, שאספה זרדים בקצה היער.
"בנות" פנתה אליהן דאאנישמאן "הרי אתן
עוברות כאן כבר יום שלישי. ספרו לי לשם
מה?"

"לא עיניינך" ענו לה בגסות הבנות "תמשיכי
לאסוף זרדים!"

אך בין הבנות הייתה אחת נחמדה יותר וזו
סיפרה לה הכל. ואז דאאנישמאן ביקשה
ללכת אתן. הבנות צחקו מהבגדים העניים
שלה ולא רצו לקחת אותה, אבל בסוף
הסכימו.

באו הבנות לחצר החאן וחאן בולוטבק שואל
"נו, מי מכן ניחשה את החידות שלי?"
אף אחת מהבנות לא ענתה. ואז יצאה קדימה
דאאנישמאן ואמרה:

"חאן, פתרתי את החידות שלך. בין מזרח
ומערב מרחק רק של יום אחד, כי הרי בבוקר

להתגונן ולהימנע ממוות. ריחמה דאאנישמאן
על הג'ינגיט והיא הפרה את הבטחתה
שנתנה לבעלה, לימדה אותו מה לומר כדי
להתגונן בפני שיפוט של בולוטבק.

"אך זכור" אמרה לו "ואל תגיד לחאן שלימדתי
אתך!"

אך חאן בולוטבק מיד הבין שהג'ינגיט בעצמו
לא יכול היה להמציא תשובות חכמות כאלה
וחקר אותו "מי אמר לך לענות לי כך? אם לא
תספר לי, תשלם בראשך!"

הג'ינגיט נבהל והודה שדאאנישמאן לימדה
אותו.

חאן בולוטבק כעס מאוד. הוא בא לאישתו
ואמר לה "לא שמרת על הבטחתך. לכן אינך
אישה נאמנה. עד עכשיו חיינו יחד בשלום
אבל עכשיו עזבי את הבית שלי וסעי מכאן!
את יכולה לקחת אתך רק דבר שאהוב עליך
ביותר."

"טוב" אמרה דאאנישמאן "אני מסכימה. רק
תמלא עוד משאלה אחת שלי. בפעם
האחרונה אכול הערב יחד אתי!"

אך פעם אחד ג'ינגיט פגע בצורה כלשהי
בחאן בולוטבק ועלול היה להשפט למוות.
והוא הלך לחאנשה וביקש שתלמד אותו כיצד

בולוטבק הסכים.

חאנשה הכינה סעודה, הביאה יין וכיבדה את בעלה ביד רחבה. החאן השתכר ונרדם. דאאנישמאן ציוותה להכין עגלה, לרתום סוסים טובים. היא השכיבה את החאן הישן בתוך העגלה ונסעה אתו.

אחרי זמן הם הגיעו לאזור אחר. חאן בולוטבק התעורר, הביט סביב וראה שהוא בעיר זרה, ולידו בעגלה יושבת אישתו דאאנישמאן. נבהל חאן בולוטבק ושאל אותה "מה את מתכוונת לעשות אתי?"

"חאן שלי" ענתה האישה "אמרת לי 'עזבי את הבית שלי וסעי מכאן! את יכולה לקחת אתך רק דבר שאהוב עליך ביותר.' ואני עזבתי את הבית שלך, עזבתי את העיר ולקחתי אתי אותך, כי אותך אני אוהב מעל כל שבעולם!" הבין עכשיו חאן בולוטבק שנהג לא בצדק והתחיל להתבייש בפני אישתו החכמה. הם חזרו הביתה והמשיכו לחיות כמו קודם, בשלום ובאשר.